

Memòria detallada final dels ajuts de recerca en millora i innovació en la formació inicial de mestres per a les titulacions impartides a les universitats participants en el Programa de Millora i Innovació en la Formació de Mestres (ARMIF 2015)

Aquest document s'ha de presentar físicament al registre de l'AGAUR (Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i de Recerca; Pg. Lluís Companys, 23 (08010 Barcelona) i en suport electrònic a lparellada@gencat.cat

Dades de l'ajut

Numero d'expedient: 2015 ARMIF 00015 Modalitat: 1
Universitat: Barcelona CIF: Q0818001J
Nom de la persona responsable del projecte: Glòria Bordons de Porrata-Doria
Adreça electrònica: gbordons@ub.edu
Telèfon: 934035157 / 607824228
Títol del projecte: Un projecte lingüístic de centre per a una millora lingüística i cultural dels futurs mestres
Import atorgat: 16438 €
Data inici projecte 01/09/2016 / Data final del projecte 31/07/2018

1. Informe del projecte dut a terme. Expliqueu les activitats desenvolupades durant l'execució del projecte de recerca en relació als objectius inicialment previstos i si escau, les desviacions o no consecució dels objectius inicials i les mesures correctives que s'han aplicat (raó i impacte en altres tasques i en la planificació del projecte).

El projecte "Un projecte lingüístic de centre per a una millora lingüística i cultural dels futurs mestres" es proposava tres objectius bàsics, el primer dels quals, es subdividia en cinc passos:

- 1) Elaborar un projecte lingüístic per a la doble titulació de mestre que permetés una millora gradual de la competència lingüística en català, castellà i anglès al llarg de la carrera, per la qual cosa calia:
 - a. Establir el nivell lingüístic i cultural de partida de l'alumnat de la doble titulació a partir de les proves dissenyades en el projecte 2014 ARMIF 00017.
 - b. Identificar, d'acord amb la cap d'estudis, les matèries cabdals de la carrera en què caldria incidir lingüísticament a més de les de Llengua catalana, Llengua castellana i Llengua estrangera per a l'Ensenyament.
 - c. Dissenyar diferents tipus de protocol d'intervenció (assessoraments, tallers, tutories, etc.) en les assignatures identificades en el punt anterior a fi de millorar la competència lingüística dels futurs mestres en català, castellà i anglès.
 - d. Implementar alguns dels protocols dissenyats en el punt anterior i valorar-ne els resultats.
 - e. Elaborar unes proves finals que permetin mesurar la competència lingüística i cultural de sortida.
- 2) Indagar sobre la percepció que els mestres de les escoles de pràctiques tenen sobre el nivell lingüístic i cultural dels alumnes de la doble titulació de mestres.
- 3) Dissenyar tasques interdisciplinàries que incideixin en la millora de la competència lingüística i cultural dels futurs mestres i que siguin aplicables tant a les assignatures de llengua de l'itinerari de la doble titulació com a d'altres de didàctiques específiques que es desenvolupen en el segon o el tercer curs; pilotar algunes d'aquestes tasques i oferir-les a la comunitat educativa mitjançant un repositori virtual per així incidir en la

presa de consciència del propi procés d'aprenentatge i en la motivació mitjançant l'ús de les tecnologies digitals, la transversalitat i el contacte directe amb la professió a què volen accedir.

A continuació expliquem amb detall què s'ha fet en cadascun dels objectius i quin ha estat el resultat final. El primer objectiu era, evidentment el més important i aquell en què hi ha hagut més feina, ja que era l'objectiu bàsic. Pel que fa al primer subobjectiu, es partia de les proves dissenyades i experimentades en el doble grau de Mestres en l'anterior projecte 2014 ARMIF 00017 i alhora de la percepció que el nivell de domini d'ús de les llengües, tant en aquesta titulació però més especialment en les d'Educació Infantil i Educació Primària, no era el desitjat per als professionals responsables de formar els ciutadans del futur. Aquesta percepció, que s'ha convertit en una reivindicació històrica en relació amb l'exigència d'un nivell mínim en el domini de les llengües per poder accedir als estudis de Magisteri a Catalunya, ha aconseguit els seus fruits i, coincidint amb l'inici d'aquest projecte, des del curs 2016-2017 hi ha una prova específica per als alumnes interessats a ingressar en els graus d'Educació Infantil i Educació Primària, les PAP (Proves d'aptitud personal, Generalitat de Catalunya). Aquestes proves consten de dos exercicis anomenats de Competència comunicativa i raonament crític i de Competència logicomatemàtica. Per poder-les superar i accedir als estudis de Magisteri, els alumnes han d'obtenir un mínim de cinc de mitjana. Tot i així els professors implicats consideraven necessari tenir dades específiques que permetessin conèixer el nivell real dels alumnes a l'inici dels seus estudis i que aportessin informació suficient per adaptar a les seves necessitats els programes de les llengües presents en el pla d'estudis, i tot allò que es pogués proposar dins del projecte lingüístic que es volia elaborar. D'altra banda, com que en el projecte anterior havíem estant mesurant el nivell d'entrada només de la doble titulació, en aquest cas ens vam proposar d'obtenir dades dels altres grups, ja que són els més nombrosos (la doble titulació té un únic grup) i també aquells que habitualment comporten més problemes en les llengües primeres.

Per a això vam usar els instruments elaborats i pilotats en l'anterior projecte ARMIF. D'altra banda, amb els resultats d'aquestes proves preteníem aconseguir un altre dels objectius del projecte: dissenyar tasques específiques per a desenvolupar la competència lingüística dels alumnes a partir de les seves mancances.

Pel que fa al català i al castellà, aquestes proves van consistir en una prova objectiva gramatical (amb l'objectiu d'obtenir dades sobre el grau de coneixement i domini de la norma de les llengües pròpies) i una prova d'expressió escrita (a més de proves de percepció perquè els alumnes es descrivissin en relació amb l'ús de les dues llengües). Les proves objectives consistien en 20 preguntes de resposta d'opció múltiple dividides de la manera següent: 8 centrades en qüestions relacionades amb gramàtica, accentuació, ús de preposicions, etc.; 3, en coherència; 3, en cohesió; 3, en lèxic i 3 en adequació. Els alumnes havien de limitar-se a marcar l'opció correcta, fet que va facilitar la seva realització i la posterior revisió. La prova d'expressió escrita va consistir a redactar un text argumentatiu d'un mínim de tres-centes paraules en què l'alumne havia de pensar sobre un tema relacionat amb l'art. L'objectiu de la prova era valorar el nivell de correcció, coherència, cohesió, lèxic i adequació en l'ús de la llengua a través d'un text formal. Aquests textos es van corregir amb una rúbrica, resultat del consens de tots els professors implicats, a partir de rúbriques prèvies que ja es tenien per a l'avaluació en cadascuna de les llengües.

La prova d'expressió oral, que s'havia elaborat i aplicat en el projecte anterior, només fou possible d'aplicar en llengua catalana, ja que una de les professores de castellà, col·laboradora del projecte, quedà embarassada en el primer curs del projecte i la segona deixà de ser professora de la UB en el curs posterior. Així mateix, hi hagué discrepàncies en el barem de llengua oral que s'aplicava a català i a castellà, i això no féu possible passar una mateixa prova com preteníem. Veiem difícil arribar a un barem homogeni en aquest cas, ja que la consideració de la pronunciació és molt diferent. Tot i així, de cara al futur, el professorat d'ambdues llengües, membres del mateix Departament i Secció (la Secció de Filologia del Departament d'Educació Lingüística i Literària) té la intenció de coordinar-se al màxim per fer també una prova que, encara que no sigui idèntica en la valoració d'algun aspecte, permeti conèixer en profunditat la capacitat comunicativa oral en castellà dels nostres alumnes quan entren a Magisteri.

A continuació, donem les dades recollides en el grau d'Educació Infantil (Facultat d'Educació, Universitat de Barcelona), en el context de tots els grups de les assignatures Llengua Castellana per a l'Ensenyament i Llengua Catalana per a l'Ensenyament (curs 2017-2018). Es va intentar que el màxim nombre d'alumnes se sotmetessin a les proves, però no era una activitat obligatòria. La motivació per fer-les va ser obtenir una avaluació de diagnosi, amb retroalimentació específica, que els ajudaria a planificar el seu treball en el context de les dues assignatures.

A la taula següent es mostren les dades que resumeixen el corpus amb què hem treballat.

	Grups	Alumnes
Llengua catalana		
- Proves objectives	4	96
- Expressió escrita	8	188
Llengua castellana		
- Proves objectives	8	244
- Expressió escrita	7	150

Com es pot apreciar, en ser una prova opcional, no es va aconseguir la implicació de tots els professors ni de tot l'alumnat, d'aquí el desequilibri pel que fa al nombre de grups i d'alumnes encara que ambdues assignatures són obligatòries per als alumnes de primer curs.

Tot seguit, presentem els resultats (percentatge de suspesos) de les dues proves tant en català com en castellà per poder apreciar les diferències entre les dues llengües.

Percentatges de suspensos	
Llengua catalana	
- Proves objectives	57,16%
- Expressió escrita	73,87%
Llengua castellana	
- Proves objectives	50%
- Expressió escrita	32,69%

En relació amb les proves objectives, els resultats són similars pel que fa al percentatge de suspesos en les dues llengües, tot i que els resultats en castellà estan set dècimes per sobre dels obtinguts en llengua catalana. En canvi, les diferències en la prova d'expressió escrita són molt més grans (gairebé un 40% per sota en llengua catalana), per la qual cosa val la pena que ens aturem en aquesta prova. Per això hem seleccionat dos grups, un de llengua catalana i un altre de llengua castellana, per veure els resultats de forma específica.

En el grup de llengua castellana de 21 alumnes van suspendre només 7, però la nota mitjana del grup va ser de 5,85; en el grup de llengua catalana de 29 alumnes van suspendre 19 i la nota mitjana del grup va ser només de 3,65. En la taula següent es comparen els resultats en la prova d'expressió escrita d'un grup de llengua catalana amb un de llengua castellana.

Percentatge de suspensos en cadascun dels criteris de la prova d'expressió escrita.

Criteris correcció	Llengua catalana (percentatge suspensos)	Llengua castellana (percentatge suspensos)
Correcció	75,86	33,33
Coherència	17,24	9,52
Cohesió	62,06	14,28
Léxic i estil	13,79	4,76
Adequació	34,48	4,76

A la vista dels resultats és evident que el nivell d'expressió escrita en llengua catalana està molt per sota del domini en llengua castellana.

Si l'objectiu d'aquesta investigació era posseir dades objectives dels nivells de domini en les llengua catalana i castellana dels futurs mestres en iniciar els estudis, podem afirmar que pel que fa al coneixement de la normativa de les dues llengües els alumnes tenen un coneixement molt limitat, tal com ho demostren els resultats (al voltant del 50% del que es considera imprescindible per ser un òptim comunicador). Si ens centrem en la llengua escrita, hi ha diferències en el grau de domini: es pot afirmar que en castellà és preocupant, però en català són altament preocupants els resultats obtinguts.

Pel que fa a la llengua anglesa, es van passar les proves als alumnes d'Educació Primària, ja que l'assignatura de Llengua Anglesa d'Educació Infantil és al primer semestre, a diferència de la de català i castellà. En aquest cas se'ls va passar un test validat: l'Oxford Placement Test, el qual es divideix en listening i grammar. En general cal dir que la part de grammar és pitjor que la de listening, i que s'observa un nivell molt més inferior a la tarda que al matí.

Els resultats, d'un total de 261 alumnes, són els següents, segons el nivell obtingut:

Nivell del MEQR obtingut Nombre d'alumnes

A1	23
A2	57
B1	93
B2	69
C1	16
C2	3

Per completar la informació, cal dir que la meitat dels de C1 i C2 són Erasmus, per la qual cosa podem dir que ens movem d'un B2 en avall, amb la gran majoria al B1, però amb una quantitat gens menyspreable d'estudiants de nivells A2 i A1, és a dir, inferior al que en teoria es demana.

No va ser possible, tampoc, fer un test oral, ja que el professorat de l'assignatura Llengua Anglesa a l'Ensenyament és majoritàriament no permanent i fer una prova oral comportava moltes hores tant en la realització com en la correcció. Tanmateix, cal dir que en el projecte 2014 ARMIF 00017 es van realitzar proves orals al grup de la doble titulació (generalment més bo que els altres en el domini de la llengua anglesa) i que els resultats foren força dolents.

És evident que aquests resultats ens han confirmat la necessitat d'un pla d'actuació específic centrat en el disseny d'accions didàctiques, que propiciïn el desenvolupament de la competència comunicativa dels futurs mestres, per garantir la formació dels ciutadans del futur. D'altra banda, s'obre un nou camp d'indagació sobre per què hi ha una diferència notable entre el grau de domini de l'expressió escrita en llengua castellana i en llengua catalana.

Per aquest motiu durant aquest projecte hem centrat també la nostra atenció en el subobjectiu b) d'identificar les assignatures que al llarg dels quatre anys del grau podrien contribuir al desenvolupament de la competència lingüística dels estudiants, a més de les tres específiques de llengua catalana, castellana i anglesa, que es cursen durant el primer any de carrera. D'aquesta forma seria possible conformar un itinerari competencial amb diferents nivells d'acompliment.

Per aquest motiu, vam analitzar els plans docents de totes les assignatures amb la finalitat identificar aquells aspectes en què sortia de manera explícita la competència comunicativa i, a continuació, vam entrevistar-ne els coordinadors i alguns professors. D'una manera molt resumida podem dir que les respostes van posar de manifest que la forma de treballar les competències transversals segueix sent un tema pendent. En general, aquests professors admetien que en l'avaluació de l'assignatura no es tenia en compte la competència lingüística dels seus alumnes, fora d'algunes excepcions. Manifestaven també una certa inseguretat per incidir en aquest tema. Es va acordar, doncs, que les assignatures que s'implicarien en el desenvolupament de la competència lingüística serien les que tinguessin una certa relació amb la llengua o un caràcter marcadament transversal. A continuació es presenten quines serien aquestes assignatures en cadascun dels graus:

Assignatures que intervindran en el desenvolupament i control de la competència lingüística en el grau d'Educació Infantil

Curs	Semestre	Assignatura
Segon	1	• Habilitats comunicatives orals
	2	• Pràctiques I
Tercer	1	• Didàctica de la literatura infantil

	2	•	Didàctica de la llengua I
Quart	1	•	Pràctiques II
	2	-	Didàctica de la Llengua II
-			Treball de fi de grau

Assignatures que intervindran en el desenvolupament i control de la competència lingüística en el grau d'Educació Primària

Curs	Semestre		Assignatura
Segon	1	•	Pràctiques I
	2	•	Didàctica de les habilitats comunicatives
Tercer	1	•	Didàctica de la literatura infantil i juvenil
	2	•	Pràctiques II
Quart	1	•	La planificació docent en l'àrea de llengua
	2	-	Pràctiques III
-			Treball de fi de grau

Assignatures que intervindran en el desenvolupament i control de la competència lingüística en el doble grau d'Educació Infantil i Educació Primària

Curs	Semestre		Assignatura
Segon	1	•	Didàctica de la llengua I
	2	•	Didàctica de la llengua II
		•	Pràctiques I
Tercer	1	•	Didàctica de la literatura infantil i juvenil
	2	•	Didàctica de les habilitats comunicatives
Quart	1	•	Pràctiques II d'Educació Infantil
	2	-	La planificació docent en l'àrea de llengua
Cinquè	1	-	Pràctiques II d'Educació Primària
			Treball de fi de grau d'Educació primària
-	2	-	Treball de fi de grau d'Educació Infantil

Pel que fa als subobjectius c) Dissenyar diferents tipus de protocol d'intervenció (assessoraments, tallers, tutories, etc.) en les assignatures identificades en el punt anterior a fi de millorar la competència lingüística dels futurs mestres en català, castellà i anglès, i d) Implementar alguns dels protocols dissenyats en el punt anterior i valorar-ne els resultats, els presentem plegats per la relació que tenen l'un amb l'altre. Per començar a fer-ne el disseny, es van mantenir reunions amb el Servei de Llengua Catalana, l'Escola d'Idiomes Moderns i l'Escola d'Estudis Hispànics, però l'experiència pilot va acabar centrant-se únicament en la llengua catalana, a causa dels dèficits constatats i tenint en compte els baixos nivells obtinguts en les proves pilot de diagnòstic inicial. Sí que cal esmentar que de la reunió amb l'Escola d'Idiomes Moderns va sortir la possibilitat de fer un curs específic per a aquells alumnes que, en la prova inicial, tinguessin un nivell inferior al B1. Per fer-ho possible hauríem hagut de tenir els resultats de les proves de diagnòstic inicial a mitjans del mes d'octubre de 2017 per poder fer-ne difusió i realitzar el curs des de novembre de 2017 fins a gener de 2018. Les dificultats perquè el professorat passés i corregís les proves ajornaren excessivament el termini i ho feren impossible. A això s'hi afegí que el possible curs no podia ser gratuït i que l'ajut que la Generalitat podia donar era inferior al que havíem parlat i no se sabia quan podien tenir-lo aquells alumnes que l'haguessin sol·licitat.

Pel que fa a l'Escola d'Estudis Hispànics, no tenen previst cap mena de descompte en el seus cursos. D'altra banda, els resultats aconseguits en la comparativa (que evidenciava un nivell més alt en llengua castellana) ens feren desistir de provar de fer cursos específics o altres tipus d'accions per a aquells alumnes que tenen un nivell baix en aquesta llengua.

Per tant, centrarem la implementació d'un seguit d'accions i el seu pilotatge en la llengua catalana. En aquest cas, s'ha fet un seguiment individualitzat dels estudiants que en la prova de diagnòstic inicial van obtenir una nota inferior a cinc, s'han programat tallers monogràfics de llengua escrita i oral, i s'ha ofert assessorament personalitzat als alumnes per ajudar-los a millorar la seva competència lingüística.

Totes aquestes accions s'han dut a terme en un espai d'aprenentatge habilitat per a aquesta finalitat a la biblioteca de Mundet, el qual hem anomenat Espai de Llengua. Les activitats que s'hi han realitzat des de l'inici del mes de març fins a final de maig de 2018 han estat les següents:

1. Tallers monogràfics de llengua escrita i oral oberts a tots els alumnes. Tenien una durada de dues hores; en un es treballaven aspectes de llengua oral i en l'altre, temes de llengua escrita. El contingut de les sessions va ser programat d'acord amb els punts febles detectats en la prova de diagnòstic inicial.
2. Tallers monogràfics de llengua oral restringits a alumnes seleccionats pels professors de l'assignatura. S'hi treballaven aspectes de fonètica i expressió oral. Els alumnes seleccionats van prendre el compromís d'assistir a totes les sessions del taller (20h). D'aquesta manera s'assegurava l'aprofitament de la formació i es podia fer un seguiment de la seva evolució.
3. Assessoraments individualitzats, que podien oferir itineraris d'aprenentatge amb materials personalitzats.
4. Elaboració de materials didàctics específics per a treballar aspectes concrets tractats en els cursos.
5. Creació d'un repositori de materials de consulta dins del Campus Virtual, de lliure accés per als alumnes que participaven en els tallers i en les sessions d'assessorament.

Per verificar els resultats de les iniciatives planificades a l'Espai de Llengua, s'han elaborat dos qüestionaris. Un dirigit als estudiants que han participat en els tallers per mesurar qualitativament la seva percepció de millora lingüística, i un altre dirigit als docents de l'assignatura Llengua Catalana per a l'Ensenyament per valorar si aquestes accions han contribuït a l'evolució i millora dels alumnes.

Els resultats del qüestionari dels alumnes evidencien un grau de satisfacció molt alt per part dels alumnes amb la iniciativa duta a terme. Aquesta satisfacció és especialment alta en els alumnes seleccionats específicament per participar als tallers de llengua oral setmanals.

Un cop fetes les avaluacions de l'assignatura Llengua Catalana per a l'Ensenyament, d'acord amb els resultats ja recollits, podem constatar que s'ha produït una millora molt rellevant pel que fa a les notes dels alumnes que han participat en els tallers de llengua oral. S'ha registrat una millora de 2,25 punts en la nota final respecte de la prova de diagnòstic inicial de llengua oral (sobre un total de 22 alumnes). En el cas dels tallers monogràfics oberts, s'ha registrat una millora de 2,99 punts en la nota final respecte de la prova de diagnòstic inicial de llengua escrita (sobre un total de 9 alumnes) i una millora de 1,88 en la nota de llengua oral (sobre un total de 9 alumnes).

Els resultats obtinguts en les diferents estratègies de validació de les activitats de l'Espai de Llengua Catalana acrediten l'encert de la iniciativa i són un esperó per seguir ampliant les formacions, els tallers i les sessions monogràfiques, etc. Els resultats del projecte pilot dut a terme durant aquest curs són un bon motiu per seguir teixint sinergies entre els diferents agents de la Facultat encarregats de la formació dels estudiants per contribuir a la millora de les competències lingüístiques orals i escrites en català.

Un cop finalitzada l'experiència de pilotatge, es preveuen dur a terme accions per donar continuïtat a les accions de millora de les competències escrites i orals dels alumnes a través del treball col·laboratiu amb els docents. La primera acció duta a terme en aquest sentit ha estat una reunió de tots els docents de l'assignatura de Llengua Catalana per a l'Ensenyament per avaluar les iniciatives que s'han realitzat. En aquesta reunió hi han estat presents, també, la coordinadora de l'assignatura i la cap de la secció de Filologia del Departament d'Educació Lingüística i Literària, i Didàctica de les Ciències Experimentals i la Matemàtica. Per al curs vinent, s'ha acordat programar la realització de tallers monogràfics tancats no només de llengua oral, sinó també de llengua escrita, per a un grup seleccionat d'alumnes. Es preveu, també, ampliar l'oferta dels tallers monogràfics oberts de llengua catalana a tots els alumnes i diversificar-ne l'oferta de continguts.

En un futur, es planteja obrir els tallers i assessoraments a la resta de titulacions de la Facultat, en col·laboració amb els docents de les assignatures en què s'ha detectat que cal fer més incidència per millorar les competències comunicatives dels alumnes.

Pel que fa al subobjectiu e) Elaborar unes proves finals que permetin mesurar la competència lingüística i cultural de sortida, cal dir que en relació amb el que s'ha explicat sobre la proposta de seguiment de la competència lingüística dels estudiants al llarg d'unes assignatures determinades, hem apartat aquest objectiu de les nostres prioritats, ja que, en certa mesura, al Treball final de Grau i a les Pràctiques l'alumne hauria de demostrar una molt bona competència lingüística. De tota manera, s'ha estat parlant amb la directora dels Serveis Lingüístics per veure si seria possible una coordinació de Serveis Lingüístics universitaris per fer aquesta prova final, ja que a la UAB en tenen una realitzada pels SL, sota el control del Deganat de la Facultat d'Educació. En aquest sentit ja hi ha hagut converses entre les dues facultats i se seguiran els contactes per analitzar si en el futur això seria possible.

Finalment, tot i que no teníem previst aquest objectiu, vam considerar que seria interessant conèixer el tipus d'actuació sobre la llengua anglesa que fan els professors que imparteixen docència d'altres assignatures en llengua anglesa. Com que en la doble titulació hi havia un total de vuit professors en aquesta situació, els vam entrevistar tots, amb la finalitat de saber si feien tota la docència en anglès, si corregien la llengua, si es coordinaven amb altres professors que també feien la docència en anglès, si hi havia uns criteris marcats, com interactuaven amb els alumnes, en quina llengua demanaven exàmens, treballs, etc. El resultat fou que només una minoria tenia en compte la llengua, que no hi havia coordinació entre ells, que cadascú decidia en quina llengua contestava les preguntes i en quina llengua admetia els treballs o exàmens i que cadascú es creava el seu propi criteri.

En relació amb l'objectiu 2) Indagar sobre la percepció que els mestres de les escoles de pràctiques tenen sobre el nivell lingüístic i cultural dels alumnes de la doble titulació de mestres, teníem la intenció de fer un qüestionari online, però la dificultat d'acotar i tancar preguntes en un tema de percepció ens portà a elaborar una entrevista semiestructurada, per ser aplicada personalment pels nostres col·laboradors que tenen contacte amb escoles de pràctiques. L'objectiu fou el d'obtenir informació sobre la percepció que els mestres entrevistats tenien sobre les habilitats comunicatives i lingüístiques en llengua catalana dels alumnes de pràctiques que havien tingut durant la seva experiència professional o, si més no, la dels darrers anys que poguessin recordar millor. Les preguntes giraven al voltant del domini oral i escrit de la llengua catalana, de les mancances lingüístiques que havien percebut, de les habilitats lingüístiques que creien que els alumnes dominaven més, sobre si feien correccions adequades als nens, si escrivien amb faltes d'ortografia o sobre si els havien vist consultant diccionaris.

En total es feren 15 entrevistes, d'aproximadament uns 5-10 minuts.

En general, els tutors d'Educació Infantil reiteren que no poden avaluar especialment la competència lingüística escrita dels alumnes en pràctiques perquè no han pogut comprovar la seva destresa escrita en gaires ocasions (o en tanta mesura com cal en el cas de la destresa oral). A part d'aquesta qüestió, la mancança que més es destaca és la informalitat del registre d'alguns estudiants de pràctiques. El discurs de "col·legues" que a vegades existeix entre els alumnes de pràctiques i els alumnes de l'escola no és considerat el més oportú des de la perspectiva dels tutors dels alumnes en pràctiques.

De problemes fonètics no se n'han destacat gaires, però en tot cas en dues ocasions sí que s'ha comentat que hi ha errors en la producció de la s sonora. També de vegades comenten que hi ha discursos que presenten interferències provinents del castellà, però sembla que generalment els alumnes rectifiquen de seguida o almenys són conscients de les interferències.

En un cas es parla del to de veu inadequat però també es justifica per la manca d'experiència.

En general diuen que estan molt motivats i que es nota que darrere de cada intervenció construeixen un discurs sòlid i treballat. També diuen que la gran majoria d'alumnes de pràctiques són curosos en l'ortografia. Tanmateix, hi ha el cas d'una professora que comenta que tots els alumnes en pràctiques que han passat en algun moment per les seves classes han fet algun error ortogràfic.

També en general comenten que la majoria de practicants corregeixen els seus alumnes, i es comenta que sovint, si no corregeixen, potser és a causa que no saben quin és exactament el seu paper dins de l'aula. Dubten sobre si són ells els qui haurien de corregir o si és millor deixar aquestes qüestions al mestre titular.

En resum, no hi ha cap tutor de pràctiques absolutament descontent amb les competències lingüístiques dels alumnes de pràctiques que ha tingut. D'altra banda, hi ha casos de tutors de pràctiques que estan totalment contents amb els resultats dels seus estudiants (tot i que accepten que sempre s'hi detectava algun o altre error), i hi ha altres professors que fan valoracions diferents segons els casos. Alguns s'han trobat amb alumnes de pràctiques que actuaven de forma informal o que tenien una competència lingüística acceptable – justa (una qualificació no suficient si entenem que aquests alumnes de pràctiques seran futurs professors i models lingüístics).

Finalment, pel que fa a l'objectiu 3: Dissenyar tasques interdisciplinàries que incideixin en la millora de la competència lingüística i cultural dels futurs mestres i que siguin aplicables tant a les assignatures de llengua de l'itinerari de la doble titulació com a d'altres de didàctiques específiques que es desenvolupen en el segon o tercer curs; pilotar algunes d'aquestes tasques i oferir-les a la comunitat educativa mitjançant un repositori virtual, cal dir que el que hem desenvolupat en aquest projecte és continuació del que durant els cursos 2014-2015 i 2015-2016 havíem desenvolupat en l'anterior projecte ARMIF dins de la doble titulació de Mestres. La idea era la d'experimentar algunes estratègies didàctiques menys convencionals a la universitat però més vinculades amb el futur treball dels estudiants. La proposta va ser la de treballar per projectes dins d'un aprenentatge reflexiu i significatiu. Aquest model és el que, en el present projecte de recerca ARMIF, s'ha eixamplat a un treball conjunt amb altres assignatures.

En el disseny es van tenir en compte els principis plantejats per Camps (1994) i Dolz (1994), ampliat posteriorment per Camps i Vilà (2003: 47-49). Així doncs, la funcionalitat de l'ús de la llengua, la motivació, la integració de les quatre habilitats, la programació d'objectius d'aprenentatge específics, l'avaluació formativa o les relacions interdisciplinàries van ser alguns dels objectius. No obstant això, se'n van afegir tres, que es van convertir en els eixos dels projectes: 1) l'ús de la literatura; 2) la vinculació de la llengua amb el territori i amb el seu futur treball; i 3) la implicació de l'alumnat en les activitats programades. Aquestes activitats incidien en la presa de consciència del propi procés d'aprenentatge i en la motivació mitjançant l'ús de les tecnologies digitals, la transversalitat i el contacte directe amb la societat.

D'altra banda, es va prendre també com a base el treball per projectes, que avui en dia s'està desenvolupant en escoles de Primària i instituts de Secundària, amb un renovat interès per les pràctiques socials en l'aprenentatge, desenvolupades des del primer terç del segle XX per l'anomenada Escola Nova. Com comenten Manresa i Rodríguez Gonzalo (2017: 5), es tracta d'"uns plantejaments metodològics que promouen la funcionalitat del saber, la integració de coneixements i la superació de barreres disciplinàries".

Per aquest motiu els nostres "projectes" es relacionen amb altres disciplines per tal que, indirectament, l'alumnat aprengui "altres coses". Tenint en compte aquestes premisses, hem programat cada curs a partir de tres projectes, un fòrum de lectura i una activitat final reflexiva, dins d'una investigació acció que ha tingut en compte tant la millora objectiva dels resultats lingüístics com la percepció d'aquesta millora expressada pels mateixos alumnes.

No ens estendrem aquí sobre quins són aquests projectes, els seus objectius i les diferents formes d'avaluació, ja que ja ho vam explicar en la justificació final de l'anterior projecte ARMIF, però sí que volem destacar que, com a prova final oral, es demana als alumnes que busquin un text literari que reflecteixi algun dels aprenentatges que han desenvolupat en l'assignatura i que el llegeixin i justifiquin en un dels punts de l'itinerari del Parc del Laberint d'Horta, un parc històric que es troba al costat del nostre campus. Les intervencions són gravades de manera que el professorat pugui tenir una evidència d'aquesta última activitat, en la qual han de demostrar la millora de la seva llengua oral. D'altra banda, a partir de tots els treballs realitzats, els alumnes han de fer un portafoli digital reflexiu que inclou la situació inicial i els objectius que es plantegen i la situació final, on seleccionen i justifiquen treballs i valoren el seu aprenentatge. En general, les valoracions són molt positives i els alumnes destaquen el protagonisme que han tingut, el fet de sortir de l'aula, l'aprenentatge d'aspectes que van més enllà de l'assignatura i, més concretament, d'elements que els serviran en la seva futura professió.

Dins del projecte 2015ARMIF00015, a més de continuar amb la metodologia esmentada, vam voler fer dues experiències innovadores de relació entre assignatures, que a continuació exposem. En la primera, que vam anomenar "Reciclant Brossa", vam treballar conjuntament els dos membres del projecte i professors dels dos grups de Llengua Catalana per a l'Ensenyament, situada al segon semestre, i la professora de Didàctica de la Literatura Infantil i Juvenil, que se situa al cinquè semestre de la doble titulació. Com que no podíem fer cap activitat conjunta per la situació en els semestres, en l'assignatura de tercer s'aprofitaren els coneixements que els alumnes ja tenien sobre Brossa (se n'havia fet una activitat a Didàctica de la Llengua II i també indirectament se n'havia parlat a Llengua Catalana per a l'Ensenyament) i es desenvolupà l'activitat següent: dins de l'àmbit de la Didàctica de la Literatura, es va proposar treballar la poesia i les seves possibilitats didàctiques a partir de la poesia experimental, promoure la creativitat artística dels estudiants i donar a conèixer els poemes objectes als futurs mestres. Tot el procés va durar aproximadament tres setmanes. En primer lloc, es va partir d'obres concretes de Joan Brossa, que es van analitzar i comentar a l'aula. Així mateix, es va organitzar una sortida comentada a l'exposició "Poesia Brossa" al MACBA (dins del mes de novembre de 2017) perquè els alumnes poguessin observar de prop els poemes objecte i així comprendre millor la seva poesia. Seguidament, els alumnes van crear poemes objectes i una seqüència didàctica per treballar-los amb infants d'educació infantil o primària. Finalment, a classe es van exposar les obres i el procés de creació així com les seves corresponents seqüències didàctiques. D'altra banda, a classe s'havia passat un qüestionari previ sobre la percepció que l'alumnat tenia de la poesia i, quan acabà el projecte, els alumnes van respondre un qüestionari final, per comprovar si havien realitzat els aprenentatges que estaven previstos.

En el segon semestre i des de Llengua Catalana per a l'Ensenyament el projecte Brossa fou el primer que es realitzà. Per tant, s'anà a visitar l'exposició Poesia Brossa al MACBA el 23 de febrer de 2018, dos dies abans que es tanqués. L'objectiu principal fou que els alumnes descobrissin en què consisteix la creativitat d'una manera pràctica, d'una forma col·laborativa, interdisciplinària i d'aprenentatge reflexiu, i que fossin capaços de crear i valorar els seus propis aprenentatges.

Després d'explicar en què consistia l'exposició, les parts que tenia i com era l'obra de Brossa, es van realitzar unes activitats prèvies a l'aula d'interpretació lliure de poemes visuals de Brossa, i es va realitzar una visita a l'exposició, on els alumnes, molt lliurement, havien de recórrer en petits grups l'exposició, triar un llibre de poesia visual de Brossa i un objecte i interpretar-los. Un cop exposats oralment a classe i debatuts, per grups també, havien de realitzar un llibre d'artista al voltant d'una temàtica concreta amb total llibertat. Aquest llibre l'havien de presentar a classe als seus companys, tot explicant-ne el procés i justificant-ne l'enfocament. Cal dir que, dins de les sessions preparatòries, una professora d'Educació Visual i Plàstica (que també forma part del projecte) va venir a l'aula per veure el seu progrés i va organitzar una activitat disruptiva, que d'alguna manera havien d'incloure en el seu treball.

En aquest cas, la valoració del projecte la van fer en els seus portafolis finals. Tant en el cas d'una assignatura com en l'altra, la valoració fou molt positiva per part de l'alumnat. Les creences prèvies, en el cas de Didàctica de la Literatura Infantil i Juvenil, han canviat. I, en el cas de Llengua Catalana per a l'Ensenyament, comenten que han descobert que la creativitat és una eina imprescindible per a l'aprenentatge.

Finalment, els materials presentats es van seleccionar (i els d'altres assignatures que també participaven en el projecte des del projecte de recerca de poesia experimental que desenvolupa el grup Poció 2017 SGR 1668) i, d'acord amb la Biblioteca de Mundet, les creacions de l'alumnat van estar exposades a la biblioteca des del 23 de maig fins al 21 de juny de 2018, amb el nom de Reciclant Brossa. S'hi van aplegar treballs desenvolupats en diferents assignatures de la Facultat d'Educació i de la Facultat de Belles Arts de la Universitat de Barcelona a partir de la visita a l'exposició Poesia Brossa, amb l'objectiu comú que els alumnes coneguessin autors com Brossa, que s'escapa de les classificacions genèriques i disciplinàries, que interpretessin obres amb llibertat i reflexió, que s'obrissin a noves mirades i formes d'expressió i que desenvolupessin la seva creativitat i esperit crític. Sota una planificació conjunta que cadascú adaptava a les característiques de la seva assignatura, cinc professors d'Educació i dues professores de Belles Arts feren passar 396 alumnes per aquesta experiència i aconseguiren que els objectius s'acomplissin a bastament.

El responsable i dissenyador de l'exposició, de la secció d'Expressió Visual i Plàstica, a més de la selecció i el muntatge del material, va crear una segona sala de l'exposició amb dues propostes on el visitant assumia un rol actiu i creava les seves pròpies versions brossianes. Amb extractes de les obres de l'exposició i altres materials brossians, els visitants de la mostra podien reciclar Brossa creant les seves pròpies obres.

A part de l'exposició, també es va recollir tot el material en un lloc web: <https://reciclantbrossa.wixsite.com/exposicio>. D'altra banda i per fer difusió del projecte es va publicar una notícia al web de la Facultat el 29 de maig de 2018 i al CRAI Mundet, a part de nombroses piulades a twitter per part de la Fundació Joan Brossa i el grup de Recerca Poció (Poesia i Educació).

Pel que fa a la segona activitat es relacionà amb un projecte experimentat en els cursos anteriors: Literatura, Territori i Educació, i es desenvolupà entre la professora de l'assignatura de segon curs Didàctica de la Llengua II i els professors de l'assignatura de primer curs Llengua Catalana per a l'Ensenyament. Cal tenir en compte que els alumnes de segon el curs anterior havien realitzat el mateix projecte que desenvolupaven els de primer. Per això vam pensar en una tasca de mentoria.

En primer lloc, vam presentar les característiques que han de tenir les rutes per a nens i les tasques que haurien de desenvolupar. Al mateix temps es va informar sobre les V Jornades de Literatura, Territori i Educació, que es desenvoluparien a Altea (Alacant) i vam demanar qui voldria participar-hi anant a aquest indret entre el 27 i el 29 d'abril de 2018 i presentant la seva proposta de ruta a les Jornades. Deu alumnes s'animaren a fer-ho.

Mentre els alumnes estaven preparant les seves rutes vàrem organitzar una sessió conjunta entre els estudiants de primer i segon el dia 5 d'abril de 2018, en la qual se seguí el guió següent: primer, vam fer deu grups, tants com rutes teníem. Els alumnes "novells" es repartiren entre aquests deu grups. Els mentors tenien (prèviament) una bateria de preguntes per poder-se preparar la sessió, les quals tenien com a objectiu bàsic explicar el procés que havien seguit per fer una ruta literària per a nens i què canviarien ara que tenien més coneixements sobre didàctica de la llengua, quins consells donarien als seus companys de primer i com adaptarien la ruta a infantil. Després d'aquest treball per grups, es va fer una posada en comú (dins de cada grup havien de parlar un mentor i un novell) per intentar resoldre entre tots unes quantes preguntes: Quins aspectes cal tenir en compte per poder adaptar una ruta per a infants d'EI? Com adaptar-ho a escoles rurals / i en un context urbà? Què els havia aportat la sessió conjunta que havíem dut a terme?

La sessió fou tot un èxit (cal tenir en compte que entre un grup i l'altre eren gairebé 100 estudiants) i tant els alumnes de primer com els de segon la valoraren molt bé. Gràcies a aquesta sessió, l'alumnat de primer pogué planificar unes rutes més ajustades a la realitat. Al llarg de dues classes del mes d'abril es presentaren les rutes a classe i els companys les havien de valorar i hi podien suggerir millores. Per acabar, com ja hem dit, deu alumnes i dues professores anaren a Altea, on convisqueren dos dies amb estudiants valencians i alacantins, participaren en rutes literàries preparades pels alumnes d'allà, desenvoluparen activitats lúdiques d'intercanvi i presentaren les seves rutes. Un cop a Barcelona, explicaren als companys tots els aprenentatges que havien realitzat tant des del punt de vista dialectal, geogràfic i literari, com des del punt de vista humà. Tots estigueren molt contents de l'experiència d'aquest intercanvi acadèmic.

De l'activitat se'n feren ressò tant el web Geografies literàries3.0 (<http://geografiesliteraries.com/>) com el web de la Facultat d'Educació al seu apartat de notícies.

Aquestes experiències d'innovació a l'aula i els seus bons resultats ens esperonen a continuar per aquest camí d'activitats conjuntes amb altres assignatures. D'una banda, el projecte lingüístic presentat a la Facultat ja preveu que professorat de segon, tercer i quart curs ajudin a la millora de la llengua. Però, de l'altra, també es vol col·laborar en activitats culturals en assignatures com les dues amb què s'ha col·laborat en aquest projecte. La Didàctica de la Literatura Infantil i Juvenil és un camp abonat per a l'atenció especial que es presta a la literatura a Llengua Catalana per a l'Ensenyament. I Didàctica de la Llengua I i Didàctica de la Llengua II són ideals per reflexionar sobre activitats creatives per a infants realitzades a primer curs des d'una mirada amb més coneixements. També altres assignatures més relacionades amb la plàstica poden anar bé pel lligam que hem establert enguany amb l'art. Igualment, tal com vam experimentar en el projecte anterior ARMIF, la realització d'activitats conjuntes entre les llengües catalana i castellana pot ajudar molt a la millora paral·lela i comparada en les dues llengües primeres de l'alumnat.

Finalment, considerem que l'experimentació de mentoria que hem pilotat en aquest projecte és una primera pedra per a altres possibles tutories entre iguals que permetin desenvolupar la capacitat didàctica dels nostres estudiants i alhora aprendre els uns dels altres.

2. Impacte científic i docent del projecte. Indiqueu l'impacte del projecte i les innovacions o les millores introduïdes en la docència segons els objectius assolits.

El principal impacte d'aquest projecte és el docent, ja que la seva finalitat era elaborar un projecte lingüístic per a la Facultat d'Educació i així s'ha fet. En la Comissió Acadèmica del 14 de juliol de 2018 de la Facultat d'Educació de la UB es va presentar el projecte lingüístic, resultat d'aquest projecte, que el Deganat vol tirar endavant a partir del curs 2018-2019.

A la introducció del document presentat a les autoritats acadèmiques dèiem: "Tenint en compte que la competència lingüística i comunicativa ha estat incorporada per la Universitat de Barcelona com a competència transversal en tots els seus graus, sembla obvi que el seu desenvolupament no depèn únicament dels professors de llengua, sinó que implica la quasi totalitat de les assignatures de cada titulació. Des d'un punt de vista estrictament acadèmic, les interaccions verbals i escrites constitueixen la clau del procés d'ensenyament-aprenentatge, ja que faciliten l'activitat col·laborativa, fan possible la interiorització del coneixement i són fonamentals per aconseguir un bon rendiment acadèmic. A la vida professional resulta imprescindible saber transmetre les idees, els coneixements i els sentiments de forma precisa per obtenir una més gran eficàcia. Finalment, des de la perspectiva personal, el fet de poder parlar en públic amb seguretat i expressar-se per escrit sense dificultats comporta un increment de la seguretat personal i reforça el sentiment d'autoestima. Així doncs, l'elaboració d'un "Projecte lingüístic de centre per a una millora lingüística i cultural dels futurs mestres" és una proposta que es troba plenament alineada amb els plantejaments institucionals de la UB".

La proposta presentada té en compte les accions següents:

- 1. Continuar amb les accions realitzades a l'Espai de Llengua**, d'acord amb els Serveis Lingüístics de la UB, plenament implicats en el projecte, la qual cosa implica:
 - a. Integrar de manera estable l'Espai de Llengua al Projecte Lingüístic de la Facultat.
 - b. Programar la realització de tallers monogràfics de llengua catalana tancats no només de llengua oral, sinó també de llengua escrita.
 - c. Ampliar l'oferta dels tallers monogràfics oberts de llengua catalana a tots els alumnes dels graus de Mestre i diversificar l'oferta de continguts.
 - d. Obrir els tallers i els assessoraments a la resta de titulacions de la Facultat.
 - e. Mantenir la coordinació i implicació del professorat de Llengua Catalana en el seguiment de l'alumnat que assisteix als cursos.
- 2. Reiniciar les converses amb l'Escola d'Idiomes Moderns**, a fi d'aconseguir alguna oferta semblant a la dels Serveis Lingüístics, pel que fa a tallers o cursos d'anglès (com ja s'ha dit, s'hi va parlar a inici del curs 2017-2018, però finalment no va ser possible l'oferiment per motius econòmics i d'horaris).
- 3. Oferir el tipus d'ajuda necessari per a la llengua castellana** i aconseguir la implicació d'Estudios Hispánicos.
- 4. Establir a tots els grups de primer dels graus de Mestre un diagnòstic inicial paral·lel en les tres llengües** (català, castellà i anglès), a fi de poder ajudar els alumnes amb nivells baixos en la millora lingüística.
- 5. Determinar des del Departament d'Educació Lingüística i Literària, i de Didàctica de les Ciències Experimentals i la Matemàtica els nivells d'exigència de la competència lingüística** en català, castellà i anglès, adients al perfil del professional que s'està formant.
- 6. Fixar com s'avaluarà la competència lingüística i comunicativa en les assignatures de la taula 4** (aquelles en què s'avaluarà aquesta competència perquè la tenen com a transversal en el pla docent). El Departament d'Educació Lingüística i Literària hauria de vetllar per la inclusió de l'avaluació d'aquesta competència en els plans docents i pel seu compliment.

7. **Assessorar, des de la coordinació del Projecte Lingüístic, els docents de les assignatures** que han d'incidir en la millora de les competències comunicatives dels alumnes.
8. **Col·laborar amb el Deganat i les caps d'estudis** a fi introduir l'avaluació de la competència transversal lingüística als plans docents.
9. **Desenvolupar un sistema de coordinació entre els docents que imparteixen matèries que no són de llengua en anglès**, un cop establerts els protocols de control de llengua i els paràmetres d'exigència lingüística,.
10. **Demanar finançament institucional** per a actuacions de foment i ús de les llengües en l'àmbit universitari.
11. **Informar l'alumnat de primer curs d'aquest projecte** en la jornada d'acollida.
12. **Informar a tots els estudiants de les accions** destinades a la millora de les seves llengües a través del SAE i del Deganat.
13. **Oferir cursos al professorat** per millorar les seves llengües i la capacitat per avaluar la competència lingüística de l'alumnat (mitjançant cursos de l'ICE).
14. **Assegurar el procediment d'acreditació del nivell d'anglès (B2)**

Per al bon desenvolupament del Projecte Lingüístic, a part de la implicació de les institucions esmentades, cal **una coordinació** que vetlli per al desenvolupament de totes les accions enumerades i que en faci el seguiment.

Per tant, un cop acabat el projecte, hi ha una feina a realitzar en el si del Departament i de la Facultat. Pel que fa al primer, la IP del projecte ja es va reunir amb el cap de Departament d'Educació Lingüística i Literària per tirar endavant les propostes de coordinació entre el professorat que imparteix les tres llengües. Fins ara s'ha treballat en forma de seminari permanent entre el professorat de Llengua Catalana, però ha estat més difícil la implicació de tot el professorat d'anglès i castellà. A part d'això, també cal homogeneïtzar nivells d'exigència perquè, en acabar els seus estudis, tots els alumnes tinguin el nivell requerit per a la seva feina. En relació amb la Facultat, que ja ha manifestat el seu suport i compromís per tirar endavant el projecte que ha resultat de la recerca de la qual es fa aquesta memòria justificativa final, durant el mes de setembre haurà de designar la coordinadora que faci el seguiment del projecte i haurà de facilitar la informació pertinent al nou alumnat així com a tot el professorat. Finalment, cal dir que els Serveis de Llengua Catalana ja s'han compromès a seguir facilitant el suport (mitjançant els seus tècnics) per als tallers i assessoraments als alumnes de nivell baix de Llengua Catalana. Caldrà insistir amb l'Escola d'Idiomes Moderns per aconseguir cursos semblants per a l'alumnat amb problemes de Llengua Anglesa i decidir com s'enfoca la millora de Llengua Castellana.

Un darrer aspecte és la coordinació amb les Facultats d'Educació que tenen el mateix problema de nivells de llengua. Ja s'ha comentat abans la iniciativa de coordinació amb una prova final de Llengua Catalana per part dels Serveis Lingüístics. A més, també s'han iniciat converses amb el coordinador del MIF per coordinar-se amb la comissió que està fent el seguiment de les PAP de llengua i raonament crític, de manera que es puguin traslladar alguns punts del nostre projecte lingüístic a altres facultats.

A part d'aquest impacte docent, relacionat amb la mateixa essència del projecte, també n'hi ha hagut de científic, ja que els membres del projecte han presentat resultats parcials de la recerca a dos congressos internacionals: *6th International Congress of Educational Sciences and Development Setúbal 2018* i al *XIII Congreso Internacional de Lingüística Xeral-Vigo*. En el primer es va presentar un Simposi sobre el projecte, coordinat per la Dra. Glòria Bordons, en el qual es van presentar les comunicacions següents:

- CUBEROS VICENTE, Rocío; GONZÁLEZ ARGÜELLO, M. Vicenta; ROYO BIETO, Carles. "Niveles de entrada en lengua catalana y española de los alumnos del grado de educación infantil".
- BORDONS DE PORRATA-DORIA, Glòria; BURSET BURILLO, Silvia. "La competencia cultural de los futuros maestros".

- USÓ VICIENDO, Lúdia; ROMÁN FERNÁNDEZ, Inma. “La didáctica de la lengua en las escuelas de primaria en Cataluña: un estudio sobre la práctica docente actual”.
- BORDONS DE PORRATA-DORIA, Glòria; SAYÓS SANTIGOSA, Rosa. “Un proyecto lingüístico para la facultad de educación de la Universidad de Barcelona”.

I en el segon, GLÒRIA BORDONS i CARLES ROYO van presentar la comunicació “Proyectos culturales para mejorar la lengua en la universidad”. En aquest darrer cas hi ha hagut una publicació que podem trobar a les *Actas do XIII Congreso Internacional de Lingüística Xeral – Vigo*, Universidade de Vigo, 2018. ISBN: 78-84-8158-786-9. Editades per Marta Díaz, Gael Vaamonde, Ana Varela, Mª Carmen Cabeza, José M. García-Miguel i Fernando Ramallo, p. 133-138.

També en el període de desenvolupament d'aquest projecte s'han realitzat les publicacions següents:

GONZÁLEZ ARGÜELLO, M. Vicenta; ROMÁN FERNÁNDEZ, Inma; USÓ VICIEDO, Lúdia. “Competencia comunicativa en primaria: Las percepciones de los maestros sobre acciones y recursos didácticos”. *Textos de Didáctica de la Lengua y la Literatura*, 2017, núm. 76, p. 43-48.
BORDONS, Glòria. “La implicació de l'alumnat en projectes de literatura i territori”. Dins: BATALLER, Alexandre; GASSÓ, Héctor; MARTÍN, Antonio. “Festa popular, territori i educació”, Servei de Publicacions de la Universitat de València, 2017, p. 149-157.
BRION, Rosa; FULLANA, Natalia, ROYO, Carles. “Nivell de llengües dels futurs mestres”. *Articles de Didàctica de la Llengua i la Literatura*, 2017, núm. 73, p. 43-48.

Finalment, s'ha fet difusió de la recerca mitjançant notícies al blog MIF, a la pàgina web de la Facultat d'Educació de la UB (en aquest cas sobre els dos projectes d'innovació realitzats a la doble titulació) i a la nostra pròpia pàgina web: <http://www.ub.edu/millorallenguaufutursmestres/inici/>.

Posts BLOG MIF:

- A les escoles, ensenyem llengua per ser realment competents? (escrit per Lúdia Usó): <https://mif.cat/blog-62/>
- *L'Espai de llengua catalana*. Una iniciativa pilot per a la millora de les competències lingüístiques orals i escrites en català dels alumnes de la titulació de Mestre d'Educació Infantil i de la doble titulació Mestre d'Educació Infantil – Mestre d'Educació Primària de la Facultat d'Educació de la Universitat de Barcelona. (escrit per Ares Llop, becària contractada per al pilotatge de l'Espai de Llengua): <https://mif.cat/blog-63/>

Notícies Pàgina Web Facultat d'Educació:

- Reciclant Brossa: <https://www.ub.edu/portal/web/educacio/detall-noti/-/detall/reciclant-brossa-l-exposicio-feta-a-partir-dels-treballs-de-l-alumnat-de-la-facultat-d-educacio>
- Projecte Altea: <https://www.ub.edu/portal/web/educacio/detall-noti/-/detall/alumnes-de-la-doble-titulacio-de-mestre-d-infantil-i-primaria-participen-a-les-v-jornades-de-literatura-territori-i-educacio>

**Agència
de Gestió
d'Ajuts
Universitaris
i de Recerca**

<i>Persona responsable del projecte</i>	<i>Càrrec (Vicerector/a, representant legal) Nom i cognoms</i>
<i>Signatura</i>	<i>Signatura i segell</i>